

בצ פון טרם השתקמו מהמלחמה הקודמת וחוששים מפגיעה לדורות

בשנה האחרונה נכנסה החברה האזרחית לנעלי הממשלה וסיפקה לתושבים אופק, אבל המלחמה הנוכחית והתנקזותה לצפון מגבירות את הדאגה מפני נטישה נוספת - של תושבים ואנשי עסקים

עדי חשמונאי

בזמן שבמרבית אזורי הארץ התרוקנו המקלטים, בגליל הע" ליון ענני המלחמה מסרבים להתי פור. חזנות שבמרכז קיבוץ עמיה, אלה יפרח מוציאה החוצה מת" לים שעליהם שמלות אביביות. "אני מתנדבת כאן כל יום. עזרת לבעלת החנות לארוז משלוחים ולהפעיל את העסק", מסבירה יפרח, בת 19, חניכה במכינה הק"ם-צבאית גליל עליון. "במכינה אנחנו לומדים שאם צריך לגלל, אז אני גלגל. אנחנו עוזרים איפה שצריך. כשראינו את המצב בצ"פון, עלינו ישר".

יפרח מסדרת את המתלים, אבל השבילים ריקים. איש אינו עובר בהם. גם בעלת החנות, יארא שקד ארליך, איננה שם. היא נביתה עם שלושה ילדים קטנים, בני שנתיים עד שש. בע"לה מאיר במילואים מהיום הרא"שון למלחמה. המלחמה הזאת היא מכת חנק בשבילה, ובעי"תו אכזרי. פסח מסמל את פתי"חת עונת התיירות, ובמצב גליל המטיילים שוטפים את הנחלים וממלאים את הקופה למשך מר"בית השנה - אך לא הפעם.

"ההכנסות צנחו בחזות והמ"חסור בידיים עובדות נהפך למ"שימה בלתי אפשרית", אומרת ארליך. "הצעירים והסטודנטים של תל חי, שנשארים באזור שנ"תיים-שלוש אחרי שהם מסיימים את לימודיהם, התפורזו בפניו ולא חזרו. לכן אלה פותחת את החנות בהתנדבות, כי אין את מי להישאר. פה נולדתי, זו האדמה אתר אונליין, אבל אני מתעקשת להישאר. פה נולדתי, זו האדמה שלי, וכל עסק שנפתח כאן הוא חלק מהפיתוח של הגליל".

בסקר שערך מרכז ידע אוזר"רי של אשכולות גליל מוחי ומ"עברי אחרי שובם של המפונים במרץ 2025, עלה כי 84% מהנע"סקים ביישובי קו העימות דיווחו על ירידה בהכנסות, ו־69% מהם שקלים לעבור לאזור אחה "כש"חזרו מהפינוי היו עסקים שר"צו להתניע ולא היו להם עובדים, אז הם החליטו לסגור. מעבר לזה, אחרי 14 חודשי פינוי צריך תק"ציב לחדש את הסחורה, לשווק את העסק מחדש, לרכוש שוב לקוחות, אבל אז שוב פרצה מל"חמה", מסבירה ד"ר איילה כהן, ראש מרכז ידע אוזרי של אש"כולות גליל מוחי ומערבי ומ"רצה בחוג לעובדים סוציאליים באוניברסיטת תל חי. "זה תרחיש שידוש שאיננו הרבה יותר מא"מץ מזה שחששנו שנידרש אליו אחרי 'חרבות ברזל', כי זה טלאי על טלאי".

דורון לביא, פרופ' לכלכלה ויו"ר קיבוץ כפר גלעדי, סבור כי כעת תחמיר המציאות הזאת. "זה היה גרוע יותר אם היו ער"צרים עכשיו את המלחמה בצ"פון במסגרת הסכם הפסקת האש עם איראן, אבל עד כה כל הארץ הייתה במלחמה, כעת כולם חר"ורים לשגרה והצפון נותר לבדו במצב מלחמה", הוא מסביר. "אני מעריך שבמצב כזה אנשי עסקים שהתלבטו, למשל, אם לפתוח עסק בקריית שמונה או לעבור למרכז הארץ - יעדיפו את האפ"רות השנייה כי שם כבר שקט,

פון, עלינו ישר".

דורון לביא, יו"ר קיבוץ כפר גלעדי: "האזור הזה יחזור להערכתו עשרות שנים אחורה"

אפשר לפעול רגיל ולא להסת"כן בריסטארט של העסק, כפי שקרה אחרי 'חיצי הצפון' ובתום תקופת הפינוי. אצלנו בקיבוץ יז"מנו פיתוח של התיירות, הבא"נו מוזיאון נודד, השקענו הרבה מאוד כסף בפעילויות, וכשפרצה המלחמה הכול ירד לטמיון. אחר"ריה נצטרך לעשות שוב ריסטא"רט, כפי שעשינו אחרי המלחמה הקודמת. אנחנו קיבוץ, זה הבית שלנו, אבל מה אומר בעל עסק שאין לו חיבור משי למקום? הסיכוי שהוא יחזור לפה קטן הרבה יותר. ממצב של צמיחה ופיתוח שהיינו בו לפני 'חרבות ברזל', האזור הזה יחזור, להערכ"ת, עשרות שנים אחורה".

50 ימים לפני שהחלה המ"לחמה הנוכחית חגגו בגליל אתר אונליין, אבל אני מתעקשת להישאר. פה נולדתי, זו האדמה שלי, וכל עסק שנפתח כאן הוא חלק מהפיתוח של הגליל". בסקר שערך מרכז ידע אוזר"רי של אשכולות גליל מוחי ומ"עברי אחרי שובם של המפונים במרץ 2025, עלה כי 84% מהנע"סקים ביישובי קו העימות דיווחו על ירידה בהכנסות, ו־69% מהם שקלים לעבור לאזור אחה "כש"חזרו מהפינוי היו עסקים שר"צו להתניע ולא היו להם עובדים, אז הם החליטו לסגור. מעבר לזה, אחרי 14 חודשי פינוי צריך תק"ציב לחדש את הסחורה, לשווק את העסק מחדש, לרכוש שוב לקוחות, אבל אז שוב פרצה מל"חמה", מסבירה ד"ר איילה כהן, ראש מרכז ידע אוזרי של אש"כולות גליל מוחי ומערבי ומ"רצה בחוג לעובדים סוציאליים באוניברסיטת תל חי. "זה תרחיש שידוש שאיננו הרבה יותר מא"מץ מזה שחששנו שנידרש אליו אחרי 'חרבות ברזל', כי זה טלאי על טלאי".

צפויות להיכנס למו"מ על הס"דר שלום, תושבי הצפון הבי"עו חשש מהאפשרות שהמערכה תסתיים בלא הישג מדיני שיר"חיק מהגבול את איום חיובאללה. על פי נתוני עיריית קריית שמונה, עד ספטמבר 2025 הגיעו שיעור המפונים ששבו לעיר לשיא של 70% - 18% אלף מתוך כ־26 אלף תושבים קבועים ואר"עיים שגרו בה עד 7 באוקטובר 2023. מאז ועד ינואר 2026 סב"לה העיר נוסף בקיץ, של משפחות עליון. "פעילות צבאית, טובה ככל שתהיה, יכולה להרחיק את האיום בכמה שנים, אבל אם ר"צים לעשות משהו שיתן ביט"חון לאורך זמן, צריך לחבר גם את העשייה המדינית, הפולי"טית, הכלכלית, המשפטית. אם לא תהיה היום אמירה ברורה מאוד של ישראל שמצד אחד אני חנו חותרים למיטוט חיובאללה כארגון צבאי ומצד שני חותרים להסכם שלום עם לבנון, אז הצ"פון כבעיה".

בשעות אחר הצהריים של יום חול שגרתי, רק חנות אחת בקניון נחמיה הוותיק בקריית שמונה עודנה פעילה. דויד דהן, בן 60, היה אחד מארבעה תושבים שה"תייצבו בדוכן הטוטורילטו הסמוך שנראה חיים לעומת שכ"נתו. "העיר הולכת ומתפוגגת, אמר. "נולדתי, גדלתי והתבגר"תי בקריית שמונה, ואני לא ווכר

אותה במצב קשה כל כך. יש לי שלושה ילדים, שניים מהם ער"בו מומן את העיר. יש לי אישה ממולדובה, וגם היא רוצה לברוח בגלל שהיא סובלת מחרדות". על פי נתוני עיריית קריית שמונה, עד ספטמבר 2025 הגיעו שיעור המפונים ששבו לעיר לשיא של 70% - 18% אלף מתוך כ־26 אלף תושבים קבועים ואר"עיים שגרו בה עד 7 באוקטובר 2023. מאז ועד ינואר 2026 סב"לה העיר נוסף בקיץ, של משפחות עליון. "פעילות צבאית, טובה ככל שתהיה, יכולה להרחיק את האיום בכמה שנים, אבל אם ר"צים לעשות משהו שיתן ביט"חון לאורך זמן, צריך לחבר גם את העשייה המדינית, הפולי"טית, הכלכלית, המשפטית. אם לא תהיה היום אמירה ברורה מאוד של ישראל שמצד אחד אני חנו חותרים למיטוט חיובאללה כארגון צבאי ומצד שני חותרים להסכם שלום עם לבנון, אז הצ"פון כבעיה".

בשעות אחר הצהריים של יום חול שגרתי, רק חנות אחת בקניון נחמיה הוותיק בקריית שמונה עודנה פעילה. דויד דהן, בן 60, היה אחד מארבעה תושבים שה"תייצבו בדוכן הטוטורילטו הסמוך שנראה חיים לעומת שכ"נתו. "העיר הולכת ומתפוגגת, אמר. "נולדתי, גדלתי והתבגר"תי בקריית שמונה, ואני לא ווכר

מיליון שקלים, שאינם מספיקים לממן את הפינוי של כולם, גם לא של כל הנוקדים, ובכל מקרה זה לכמה ימים. מכאן יהיה קשה עוד יותר לצמוח". מוקדם יותר השנה, בעקבות הפגנות שארגנו תושבי העיר במחאה על קריסת העסקים בה ועל מצבה הקשה, התקיימה בק"ריית שמונה ישיבת ממשלה וזו החליטה לקבוע תקצוב מיוחד לשיקום העיר. "קיבלתי ממשרד הנגב והגליל תקציב ראשוני לה"קום מחלצת צמיחה דמוגרפית, ובהחלטת הממשלה קיבלנו עוד 9 ק"מ מהגבול טרם טופלה.

בשל עיכובים בירוקרטיים בהעברת תקציבי הממשלה, מאו החוצה הקודמת ועד שהת"חילה המלחמה הנוכחית לא הסתיימו שיקום העיר ותיקון הנ"וקים שגרם הירי מלבנון לתש"תיות הציבוריות. לדברי שטרן, הפיצויים על הנוקים טרם הוע"ברו במלואם בשל מחלוקות עם מס רכוש. "כמעט ככל מקום חסר לי כסף - לשיקום כבישים, מב"ני ציבור, בתי כנסת, מקוואות, מתקני ספורט. כדי להתחיל לת"קן אני צריך שיתנו לי מקדמה, אבל בשביל זה הם מחייבים אותי לחתום שאני מסכים לתשלום שנבקע ושאין לי יותר טענות, אבל אני לא מסכים. אז אנחנו כבר שנה וחצי בוויכוחים. נראה לי שנלך כבר לבתי משפט כדי למצות את הסיפור הזה. למה אני צריך לריב מי יתקן את הבורות בכבישים?"

הצעד הדחוף ביותר ששטרן מצפה לו מהמדינה נעוץ בחו"ה הבסיסי בינה ובין אזרחיה: בכ־60% מיחידות הדירור בעיר זה לכמה ימים. מכאן יהיה קשה עוד יותר לצמוח". מוקדם יותר השנה, בעקבות הפגנות שארגנו תושבי העיר במחאה על קריסת העסקים בה ועל מצבה הקשה, התקיימה בק"ריית שמונה ישיבת ממשלה וזו החליטה לקבוע תקצוב מיוחד לשיקום העיר. "קיבלתי ממשרד הנגב והגליל תקציב ראשוני לה"קום מחלצת צמיחה דמוגרפית, ובהחלטת הממשלה קיבלנו עוד 9 ק"מ מהגבול טרם טופלה.

ראש העיר קריית שמונה: "שנה וחצי אני בוויכוחים עם מס רכוש על מקדמות לתיקונים"

"אפשר לראות שלממשלה הנוכחית אין שום הגדרה של מדיניות לגבי הצפון. בשנה הרא"שונה לכהונתה היא התעסקה בניסיון לפגוע בדמוקרטיה", קר"בעת פרופ' אסנת עקירב, נשיאת האגודה הישראלית למדעי המ"דינה וחברת סגל בכירה במ"כללה האקדמית גליל מערבי "הממשלה הזאת נותנת מערכת לאוכלוסיות שלה - למתנחלים, לחרדים - אבל דווקא במצביעי הליכוד מהפריפריה הם לא מש"קיעים מחשבה, כי מבחינתם הם קהל שבו שתמיד יביצע אותם. נכון שהממשלה החליטה לתקצב את שיקום קו העימות הצפוני, אבל ההגדרה של המושג משי"לות במדע המדינה היא להחליט ולבצע. הממשלה מחליטה המון דברים, אבל הביצוע נעשה בר"מות נמוכות מאוד. רק בקוסמטי"קה, במקרה הטוב".

ביוני 2024 קמה "הביתה.

פגיעה בעקבות ירי מלבנון בחנות במתחם גן הצפון הסמוך לקריית שמונה, אתמול. "זוחקים לפינה גם את החזקים שנחרו לחזור", אמר ראש העירייה צילום: גיל אליהו

חוזרים לגליל", תנועה של תור"שבי הגליל שעקבו בדאגה אחר הפינוי הממושך וחששו ממשבר דמוגרפי ומפגיעה קשה במגוון תחומים באזור. עפרי אליהו רימוני, נשואה ואם לשלושה, הצטרפה לתנועה ביולי 2025 ו אחרי כ־20 שנים במרכז הארץ חזרה למושבה יסוד המעלה שבה גדלה. "ב־7 באוקטובר הייתי הדוברת של אל על, ואחרי חצי שנה התחלתי להבין שהסיפור בצפון הוא אירוע מאוד גדול", היא אומרת. "ממש הרגשתי שהגליל נשכה. אמרתי לעצמי, 'מה עוד צריך לקרות כדי שמישהו יתעורר ויבין שה"מקום הזה צריך דחיפה?' באותו הזמן אני מכינה שקבוצת חברים שלי מהיישובים באזור מקימים תנועה בשם 'הביתה'".

בינואר השנה חנכו חברי הת"נועה במעמד נשיא המדינה מר"כו יזמות ועסקים על כביש 90, סמוך ליסוד המעלה. "אנחנו רר"צים לרודא בכוחותינו שמי שחי כאן יהיה חיים משגשגים וטור"בים, לא רק חיי הישרדות", אומ"רת אליהו־רימוני. "גייסנו כסף מפיילנתרופיה ובתוך תשעה חר"דשים הקמנו האב של סטארט"אפים הממפוסה בו עומדת היום על 85% - כלומר יש ביקוש. הוא הציר של הפיתוח הכלכלי. בק"רוב עומדת להיכנס חברת תוכ"נה גדולה שתעסיק 42 עובדים". היא מספרת. "אני חושבת שאנ"חנו לאטי־לאט מגלים שהכוח של החברה האזרחית פה הוא עצום. בסוף זה המנוע. אני לא אומרת אז זה מתוך מחאה, אלא כי אני באמת חושבת שחברה אזרחית יכולה לעשות הרבה דברים, וה"ממשלה לפעמים צריכה להצטרף ולפעמים צריכה להוביל".

פרופ' עקירב מציינת כי אף

"המקום הולך ומתפוגג":

בצפון עוד לא קמו מהסבב

הקודם, וכבר נשברו מהנוכחי

עדי חשמונאי עמוד 8

שרוח ההתנדבות והתגייסות הגופים הפילנתרופיים מעוררת השראה, "זה תפקידה של המ"דינה לדאוג לחמשת המ"מים של ז'בוטינסקי. במדינה מתוקנת המדינה אחראית לדברים האלה, וארגוני מגור שלישי - בטקנה".

ולץ פירט ואמר: "לפ"ני שלושה שבועות הממשלה העבירה בתקציב המדינה 6 מ"י ליארד שקלים במסגרת ההסכ"מים הקואליציוניים, אבל מאז שפרצה מלחמת שאגת הארי' הממשלה העבירה בפועל לכל 24 רשויות קו העימות יחד 12 מיליון שקל. יש כאן התעלמות וחוסר הבנה קיצוניים. במקום להפוך את הצפון ככלל ואת קו העימות כפרט לפרויקט לאומי, להשקיע בכלכלה, בתשתיות, בתחבורה ציבורית, בחינוך, בר"וחה - בפועל הם עושים בדיוק להפך". הוא הוסיף, "כרגע, גם מחוץ לגבולות המדינה וגם בתוך גבולות המדינה, אם אהיה עדין - הממשלה כמעט שאיננה מול תושבי הצפון. תושבי הצפון לא מעניינים את הממשלה. זה המסר שמקבלים פה וזה מתסכל, מכ"עיס. זה החשש הגדול של התוש"בים פה כ־48 השעות האחרונות". מרשות המיסים, האחראית על מס רכוש, נמסר בתגובה על טענות ראש העיר קריית שמו"נה: "חלק ניכר מהנוק לתשתיות

ציבוריות בקריית שמונה כבר שוקם על ידי קרן הפיצויים בא"מצעות חברות משקמות. בנוסף שולמו לעירייה מקדמות כשי"עור של כמחצית מהסכום שהם תבעו בגין נזקים שלא שוקמו. היתרה תשולם לאחר שתתקבל החלטה סופית בתיק, הצפויה להתקבל במהלך השבועות הק"רובים. יצוין כי עד כה לא הוצנ"לנו שחברותיו מעמידות שכל כספי המקדמה נוצלו לצורכי שיקום".

לשכתו של שר המנהלות זאב אלקין, האחראי על שיקום הצ"פון, מסרה את תגובתה על טע"נותיו של ולץ דרך מנהלת תנופה לצפון: "כבר בשלבים הראשונים של המבצע הועברו כ־12 מיליון שקלים לרשויות קו העימות, כדי לאפשר מענה מיידי לצרכים הדחופים בשטח. במקביל קיד"מה הממשלה, באמצעות משרדי הנגב והגליל וההתיישבות, הכי"לת סיוע נוספת בהיקף של 110 מיליון שקלים, מתוכה 60 מיליון לחינוך החוסן הקהילתי בכלל הרשויות ו־50 מיליון לרשויות שנפגעו באופן ישיר. ככל הידוע לנו, הקולות הקוראים פורסמו בערב פסח, והעברתם התקציבים נמצאת בשלבי יישום מתקדמים. במקביל, מנהלת תנופה מקדמת בימים אלו שתי החלטות ממשלה במרחב לשנים הבאות: תוכנית חומש בהיקף 880 מיליון שקלים לפיתוח רמת הגולן וקצרי, ותו"כנית רב־שנתית לפיתוח הצפון בהיקף של כ־5 מיליארד שקלים, של 12 מיליארד שקלים ליישובי קו העימות. תוכנית שאינה עוס"קת רק בשיקום הקיים, אלא בצ"מיחה הרחבה של יישובי הצפון עם יעד להגדלת האוכלוסייה ב־100,000 נפש בעשור הקרוב".